

Data zijn duur

(1) Data worden zo ijverig verzameld omdat ze goedkoop zijn, hoorde ik laatst een ambtenaar zeggen. Dat klonk logisch. Toch denk ik zelf dat
5 ze zo ijverig worden verzameld omdat ze duur zijn. Dat klinkt namelijk nog logischer. Data zijn niet onstoffelijk, je moet ze produceren, opslaan, transporteren en distribueren: alleen
10 al met die fysieke rompslomp is mateloos veel geld gemoeid. En dan moeten het analyseren en investeren nog beginnen.

(2) Dataficering is dus allereerst een
15 lucratief bedrijf. Neem een analoog kind en tover dat om tot een digitaal kinddossier: nu heb je opeens apparaten nodig, meetsystemen, accounts, opslagsservers, analyse-
20 software, netwerken. Vertaal een persoon in persoonsgegevens, een patiënt in elektronische mappen, een briefje van tien in financiële data en je hebt bedrijfsmatige infrastructuren
25 nodig. Dataficering is big business.

(3) Waarom kijken moderne artsen niet langer naar hun patiënt, maar naar hun computer? Omdat ze druk in gesprek zijn met bedrijven die,
30 letterlijk achter de schermen, met de patiëntgegevens aan het werk gaan. In de spreekkamer, in de kilometer-teller van je auto en in alle klaslokalen zitten opeens bedrijven die er tot
35 voor kort niet zaten. Hoe meer data je maakt, hoe meer economische bedrijvigheid er is.

(4) Nu had je vroeger natuurlijk ook data. Wetenschap, recht en bestuur
40 hebben de werkelijkheid altijd al naar een informationele werkelijkheid vertaald – gegevens verzameld over

de wereld, categorieën en ordeningen aangebracht, profielen
45 geschetst. Maar de informationele werkelijkheid waarmee zij kwamen aanzetten, was grotendeels publiek en openbaar. Kennis, wetten, geld en beleid waren publieke middelen.

(5) De eerste stap in de moderne
50 revolutie is de privatisering van alles. We noemen de nieuwe grootmachten niet alleen Googlonia en Facebookistan omdat zulke bedrijven een om-
55 zet hebben waarmee ze landen evenaren, maar vooral omdat ze functies van staten overnemen. De publieke middelen worden privaat. Techgiganten zijn eigenaar van de infrastructuur, ze downloaden burgers, ze
60 vervangen publiek geld door privaat geld en ze leggen onbekende, private normen op via software. Hun wereldmacht is niet alleen economisch,
65 maar ook politiek.

(6) Nu is het uiteraard fijn dat bedrijven kansen zien in nieuwe technologieën. Maar het is minder fijn dat democratieën hun politieke macht zo
70 snel uit handen geven. Het maken van data en algoritmes is politiek werk: je definieert menselijk gedrag en kiest in welke richting je dat gaat bijsturen. Over de ideologieën van
75 techbedrijven als Amazon, Microsoft en Apple zou je daarom een gesprek in het parlement willen voeren. Maar gesprek, zeggenschap en controle zijn er niet.

(7) De macht van de technologie-
80 bedrijven heeft daardoor nu al grote totalitaire potentie. Het kan zijn dat Google de militaire robottechnologie van Boston Dynamics uit jeugdige

85 nieuwsgierigheid heeft aangeschaft,
het kan zijn dat het bedrijf het DNA
van burgers verzamelt uit weten-
schappelijke bevoegenheid, maar de
90 greep op de wereldbevolking noopt
tot wantrouwen. Of op zijn minst tot
publieke bemoeienis.

naar: Maxim Februari

uit: NRC Handelsblad, 28 juli 2017

Maxim Februari (1963) is jurist, schrijver en columnist.

(8) En de tweede stap in de revolu-
tie? Die wordt gezet als data zich
95 binnenkort met behulp van kunstmati-
ge intelligentie verzelfstandigen.
Kennis, wetten en beleid zijn dan niet
langer publiek, niet langer privaat,
maar autonoom. Misschien kunnen
100 we daarover in het parlement ook
alvast eens iets zeggen.

Tekst 4

Lekker leerlingen lastigvallen

(1) Ik weet het niet met die
Facebookdiscussies. Het overkomt
mij regelmatig dat ik inhaak op een
grammaticale vraag die een docent
5 Nederlands stelt en dat ik terechtkom
in een discussie die mij op een
gegeven moment een ongemakkelijk
gevoel geeft.

(2) Er is altijd een heleboel animo
10 voor zo'n grammaticale discussie.
Ook al gaat het soms maar om een
woordsoort- of zinsdeelbenoeming, of
om de vraag of de ene of de andere
zin goed of fout is, het is een feit dat
15 er meestal meerdere docenten
enthousiast deelnemen aan de
gedachtewisseling.

(3) Natuurlijk wordt het snel onover-
zichtelijk, waardoor niet iedereen
20 eerst alles leest. Daardoor zie je
soms na drie dagen discussiëren
iemand een antwoord toevoegen dat
al eergisteren verworpen was. De
discussies zijn vaker getrouwe
25 kopieën van iets wat al enkele jaren
(of maanden) eerder besproken is,

waardoor mensen met een iets
minder optimistische levensopvatting
dan ik al snel het gevoel zouden
30 kunnen krijgen dat alle moeite
vergeefs is. Maar dat vind ik allemaal
nog tot daaraan toe.

(4) Moeilijker heb ik het met mensen
die op een gegeven moment aan-
35 haken met de opmerking "Als we het
zelf al niet weten!" De gevolgtrekking
daaruit moeten we meestal zelf
bedenken, maar deze wordt soms
verwoord met de retorische vraag
40 "Moeten we onze leerlingen daarmee
lastigvallen?" Blijkbaar is het zo dat
je leerlingen 'lastigvalt' als je iets
bespreekt wat je zelf niet weet. Dat
moet je dus vooral niet doen. En dus
45 zijn er ook altijd docenten die
opmerken: "Schrappen dat
voorbeeld!" Vooral niet gebruiken in
een toets, en bij voorkeur ook niet
bespreken in de klas, want dat
50 scheidt alleen maar verwarring.

(5) Eigenlijk is hier sprake van een
soort framing¹. Het frame is dat